

POSTANOWIENIE

15 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 15 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa T. P.
przeciwko Funduszowi w W.
przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich
o ustalenie i rentę,
na skutek skargi kasacyjnej T. P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 30 grudnia 2020 r., I ACa 858/19,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2. oddala wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zmienił sposób wykonania zobowiązania pozwanego wobec powoda, w ten sposób, że podwyższył sumę gwarancyjną stanowiącą granicę odpowiedzialności pozwanego z 720 000 zł do 11 000 000 zł (pkt 1), zasądził od pozwanego na rzecz powoda rentę wyrównawczą po 4 000 zł miesięcznie (pkt 2) oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3).

W apelacji od powyższego wyroku powód zaskarżył go w części oddalającej powództwo tj. w zakresie oddalającym powództwo co do 11 861 599 zł oraz zasądzenia renty co do 3000 zł miesięcznie. Wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczył na 11 897 599 zł.

Apelację od tego wyroku wywiódł również Rzecznik Praw Obywatelskich wskazując, że zaskarża go w zakresie oddalającym powództwo co do 11 861 599 zł oraz co do 2 736 zł comiesięcznej renty. Wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczył na 11 894 431 zł.

Po rozpoznaniu obu apelacji - wyrokiem z 30 grudnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 i 3 o tyle, że podwyższył sumę gwarancyjną stanowiącą granicę odpowiedzialności pozwanego do 22 861 599 zł (pkt I a); w pkt 8 w ten sposób, że zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu (pkt I b); uchylił pkt 9 wyroku (pkt I c); w pkt 10 o tyle, że nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Białymstoku kwotę 44 064 zł, w miejsce kwoty 88 128 zł (pkt I d); oddalił apelacje w pozostałej części (pkt II); zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (pkt III); odstąpił od obciążania stron brakującymi opłatami sądowymi od wniesionych apelacji i powoda od opłaty sądowej od zażalenia (pkt IV).

Powyższy wyrok Sądu drugiej instancji zaskarżył powód w „pkt Ia, w którym podwyższono sumę gwarancyjną do kwoty 22 861 599 zł, a nie według kursu z dnia orzekania tj. do kwoty 23 586 712 zł”; w pkt II w części oddalającej „apelacje powoda i Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie podwyższenia renty, więc w części oddalającej apelacje w zakresie oddalenia powództwa” oraz w pkt Ib i III.

Wykonując wezwanie do uzupełnienia braków skargi kasacyjnej skarżący w piśmie z 10 kwietnia 2021 r. sprecyzował, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 792 113 zł oraz wyjaśnił, że na wskazaną kwotę składają się: 725 113 zł stanowiące różnicę wyrażoną w złotych pomiędzy kwotą podwyższenia sumy gwarancyjnej, wg kursu euro na dzień orzekania przez Sąd Apelacyjny a zasądzoną kwotą (23 586 712 zł – 22 861 599 zł), kwota 36 000 (3000 zł x 12 miesięcy - w zakresie roszczenia dotyczącego renty i 31 000 zł (500 zł x 62

miesiące - w zakresie zmniejszenia renty za okres przed wejściem w życie ustawy 500 plus).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia (środka prawnego) jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in.: uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, Nr 11, poz. 108; postanowienia SN z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14; z 25 maja 2023 r., I CSK 528/23; wyrok SN z 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14).

Skarżący nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku Sądu Apelacyjnego w części, w jakiej Sąd ten uwzględnił apelację powoda i podwyższył sumę gwarancyjną stanowiącą granicę odpowiedzialności pozwanego do kwoty 22 861 599 zł. Nie powinno bowiem budzić wątpliwości, że w tym zakresie Sąd drugiej instancji orzekł na korzyść skarżącego nawet, gdy kwota ta jest niższa, od oczekiwanej przez powoda. Brak interesu prawnego w zaskarżeniu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej w tej części jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 16 kwietnia 2021 r., I CSK 484/20).

Ustawowy wymóg sporządzenia skargi kasacyjnej przez zawodowego pełnomocnika pozwala przyjąć, że w razie zaskarżenia jedynie części wyroku sądu drugiej instancji, wymagania przewidziane w art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c. są spełnione tylko wówczas, gdy określono precyzyjnie zakres zaskarżenia i zgodny z nim zakres żądania uchylenia lub uchylenia i zmiany zaskarżonego wyroku, odpowiadające także wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia (zob. postanowienie SN z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 64/13). Skarga powoda powyższych wymagań nie spełnia.

W skardze kasacyjnej, poza omówionym już pkt Ia oraz pkt Ib i III (odnoszącymi się do kosztów postępowania), powód zaskarżył jeszcze punkt II wyroku Sądu Apelacyjnego, w którym oddalono obie apelacje, ale używając sformułowania „w zakresie podwyższenia renty” wyłączył tym samym kontrolę tej

części orzeczenia Sądu drugiej instancji, która dotyczyła sumy gwarancyjnej - o ile przyjąć, że Sąd Apelacyjny w tym zakresie w jakiegokolwiek części oddalił apelację. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika bowiem, żeby Sąd Apelacyjny oddalił apelację w jakimkolwiek zakresie w części dotyczącej podwyższenia sumy gwarancyjnej.

Ponadto samo sformułowanie „w zakresie podwyższenia renty” jest wysoce nieprecyzyjne. Nie odnosi się bowiem do konkretnej kwoty. Niejasnym pozostaje czy punkt II wyroku zaskarżony został w całości czy w części. Wykładnia skargi w celu ustalenia jej zakresu zaskarżenia jest w zasadzie niedopuszczalna (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2018 r., IV CSK 616/17). W orzecznictwie trafnie podkreśla się bowiem, że prawidłowo skonstruowana skarga kasacyjna powinna obejmować całkowicie jasne, jednoznaczne i zrozumiałe określenie elementów wskazanych w art. 398⁴ § 1 k.p.c.; skarga kasacyjna powinna być sporządzona tak, by nie stwarzała żadnych wątpliwości interpretacyjnych (postanowienia SN z: 16 października 1997 r., II CKN 404/97, 11 stycznia 2011 r., V CSK 272/10, 3 czerwca 2016 r., IV CSK 796/15).

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. do elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej należy m.in. sformułowanie wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia i zmiany (pkt 3). Powinno to nastąpić albo wprost, albo co najmniej przez jednoznaczne odesłanie do prawidłowo określonego zakresu zaskarżenia. Skarżący określił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 792 113 zł i sprecyzował, że 725 113 zł odnosi się do sumy gwarancyjnej. Jednocześnie wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego „w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego”. Odnosząc się do wskazanego zakresu zaskarżenia skarżący w istocie wniósł o uchylenie „pkt Ia, w którym podwyższono sumę gwarancyjną do kwoty 22 861 599 zł, a nie według kursu z dnia orzekania tj. do kwoty 23 586 712 zł” oraz o uchylenie bliżej nieokreślonego oddalenia apelacji „w zakresie podwyższenia renty”. Nie wskazał zatem w sposób precyzyjny zakresu żadanego uchylenia. Ponadto w skardze kasacyjnej brak jest korelacji między zakresem zaskarżenia a wskazaną wartością przedmiotu zaskarżenia.

Wyraźne brzmienie art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. jednoznacznie zobowiązuje wnoszącego skargę profesjonalnego pełnomocnika do precyzyjnego sformułowania wniosków skargi kasacyjnej.

Porównanie art. 398⁴ § 1 pkt 1-3 k.p.c. z art. 398⁶ § 1 i § 2 k.p.c. wskazuje, że elementy wymienione w art. 398⁴ § 1 pkt 1-3 k.p.c. mają charakter konstrukcyjny, zaś ich brak nie podlega uzupełnieniu. W art. 398⁶ § 2 k.p.c., przewidziano wprost sankcję w postaci odrzucenia skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c.

Pomijając nawet okoliczność, że powyższe wady środka prawnego mają charakter nieusuwalny stwierdzić należy, że również mając na względzie wynikającą z zakresu zaskarżenia i wyjaśnień skarżącego wartość przedmiotu zaskarżenia, skarga kasacyjna powoda jest niedopuszczalna (art. 398² § 1 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wartość przedmiotu zaskarżenia, rozstrzygająca o dopuszczalności skargi kasacyjnej, co do zasady nie może być wyższa od wartości przedmiotu zaskarżenia określonego w apelacji. Jedynie wyjątkowo, jeżeli powód (wnioskodawca) w ramach uprawnień wynikających z art. 383 k.p.c. rozszerzył żądanie pozwu albo jeżeli sąd drugiej instancji wykroczył poza granice apelacji i orzekł o świadczeniu w większym rozmiarze niż zgłoszone w apelacji, wartość zaskarżenia skargą kasacyjną może przekraczać wartość przedmiotu zaskarżenia wskazaną w apelacji (zob. postanowienie SN z 14 maja 2010 r., II CSK 561/09, i przywołane w nim liczne orzecznictwo). Tymczasem podana przez skarżącego wartość przedmiotu zaskarżenia jest wyższa niż w apelacji tak odniesieniu do sumy gwarancyjnej jak i renty. Wobec niedopuszczalności skargi z braku interesu prawnego w jej części odnoszącej się do sumy gwarancyjnej maksymalną wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną wyznacza kwota 36 000 zł (11 897 599 zł - 11 861 599 zł). Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest natomiast niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych Wbrew wywodom skargi sprawa niniejsza w sposób oczywisty nie ma natomiast charakteru sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c. i art. 398² § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Oddalając - zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną - wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy podzielił prezentowany w judykaturze pogląd, że nie ma podstaw do przyznania takich kosztów stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzegła wady środka prawnego prowadzącej do jego odrzucenia (zob. np. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 563/01; z 8 sierpnia 2012 r., II CSK 112/12; z 8 grudnia 2022 r., I CSK 2047/22; z 22 lutego 2023 r., I CSK 6448/22).